

ד. ברמב"ם [ע] כתב, העושה (ז) אוהל קבוע חייב משום בונה. לפיכך אין עושין אוהל עראי לכתחילה ולא סותרין אוהל עראי גזירה שמא יעשה או יסתור אוהל קבוע. ואם עשה או סתר אוהל עראי פטור. ומותר להוסיף על אוהל עראי בשבת, כיצד מלית שהיתה פרוסה על העמודים או על הכתלים והיתה כרוכה קודם השבת, אם נשאר ממנה גג שפח מתוח הרי זה מותר את כולה בשבת עד שיעשה אוהל גדול וכו':

חומ שני

אוהל קבוע ועראי

(ז) אוהל קבוע. במס' שבת [עא] מני, הגד והמשמרת כלה וכסא גלין לא יעשה ואם עשה פטור אבל אסור, אהלי קבע לא יעשה ואם עשה חייב חטאת, אבל מטה וכסא טרסקל ואסלא מותר לנטותן לכתחילה. פרש"י, הגד, הוא עור של בהמה תפור ופיו רחב מאד ויש לו שניים ועוזרי דרכים ממלאין אותו יין או חלב במקום שתוקעים שם אהליהם ללון ושוטחין אותו ופיו מתוח ע"ג יתדות והרות עוזרת מתחתיו ומלטנן שלא יתקלקל היין והוי דומה לאהל לאחר שנמתח. כילה, שיש בגגה טפת. וכסא גלין, הוא שם מקום ומפרקין מטותיהם וכסאותן וטוענין אותן עמהן ומורין ומחזירין אותן, לא יעשה, דאהל עראי נינהו וכו'. אבל מטה, שלנו המחוצרת ועומדת אם היתה זקופה או מוטת על גדיה מותר לנטותה לישיבה על רגליה, ואע"ג דהשתא עבד אהל שרי דלא מידי עבד אלא ליחוצא בעלמא, כסא טרסקל, כך שמו, ועליונו של עור ומקפלין אותו וכשמסלקין

שבתוך השעון מנותקים מחיצורם, מ"מ כיון שהתקע מחוצר לקרקע הוי צנין צמחוצר דסגי אף צריפוי י"ל דהוי צונה מה"ט וכל הוספה ומיקון צנין חשיב צונה [חט].

ואם אמת נכון הדבר יהיה צריך לנתק את התקע של המקרר מן הקיר מלפני השבת כדי שיהיה אפשר לפתוח ולסגור את המקרר בשבת [ואם יש בו מתג שמנתק את הדלקת וכיזוי הנורה ע"י פתיחת וסגירת המקרר מותר וכנ"ל], ומכיון שהנידון הנ"ל אינו צרור כלל אם יש בזה משום צונה, אין למחות בזה.

ומי"ז אם לא הוציא את התקע מן השקע שבקיר מערב שבת, מותר לפתוח ולסגור את המקרר בשבת לצורך סעודת שבת כיון דהוי מתעסק דאין דין זה צרור אם יש בזה משום צונה וכנ"ל [חט].

ועב"פ אם הוציא את התקע מהקיר מערב שבת, אין לחוש בזה משום צונה דאז הו"ל המקרר חלוש ואין בו משום צונה אף שיש בו מ' סאה א"כ תקע וכנ"ל.

שער הציון

[חט] ומש"כ בחזו"א "וצפתיחת החשמל שמכניסין הזרם חשיב לעולם כתקע, הוא לרווחא דמילתא, ולעולם אף בלא הזרם הוי צונה משום החיצור צמחוצר, ואפילו אם היה כלים היה חוקע. ודע דניחוק החוטין שבתוך השעון לא מיקרי שמנתק את המקרר מן המחוצר לקרקע דעדיין מיקרי מחוצר לקרקע: [חט] ומש"כ בחוט שני ח"א בקונטרס החשמל, דאם השעון מכבה את מנוע המקרר מותר לפתוח אז את דלת המקרר, הוא לפי המצואר כאן דאין נידון זה צרור, ולמעשה מותר לפתוח כיון דהוא מתעסק וכנ"ל, ובלא"ה בדרך כלל יש בתוך המקרר מתג שמנתק את ההדלקה והכיזוי וא"כ אין בזה כלל שאלה ומותר וכנ"ל: [ע] פרק כ"ב הל' כ"ז: [עא] הל"ט ע"א:

ה. ברמב"ם [עז] כתב, מותר להוסיף על אהל עראי בשבת. כיצח מלית שהיתה פרוסה על העמודים או על הכתלים והיתה ברוכה קודם השבת, אם נשאר ממנה גג מפה מתוח הרי זה מותר את כולה בשבת עד שיעשה (ח) אהל גדול וכן כל כיוצא בזה:

חוט שני

אותו סומכין אותו לכותל וכשרונה לישב עליו נוטה ויושב על ד' רגלים. ואסלא, עשוי כעין כסא טרסקל אבל עור הפרוש עליו נקוב לצית הכסא, מותר לנטותו לכתחילה דהא עמיד וקאי, ע"כ.

ודע דהבונה כל שהו דחייב, הוא דוקא כשהבנין מחובר לקרקע עולם, וזה שאמרו בירושלמי [עב] מה בנין היה במשכן, שהיו נותנים קרשים על גבי אדנים וכו', הדא אמרה בנין על גבי כלים בנין, ומשני, אדנים כקרקע הן [הואיל ומונחים ע"ג הקרקע בשעת חנייה כקרקע הן, פני משה].

והביאו ברש"א [עג]. וכן הביאו המג"א [עד] וזה שכתב הרמב"ם [עה] והבונה על גבי כלים פטור. וכתב במ"צ שלמד דין זה מהירושלמי הנ"ל.

אמנם העושה אהל קצוע שחייב משום תולדת בונה כמ"ס הרמב"ם [עו] חייב אף שעשאו באופן שאינו מחובר על גבי הקרקע אע"פ שהוא תולדת בונה. והבונה ממש אינו חייב אלא כמו שהיה במשכן שהיה מחובר לקרקע, מ"מ עשיית אהל חייב כל שעשאו קצוע אף שאינו מחובר לקרקע. וכן המגבן חייב משום בונה והיינו טעמא שיש כמה אופנים ונורות של בנין, ונורת עשיית אהל אינה נריכה להיות מחוברת לקרקע, וכן מצינו למאן דסבר יש בנין גמור בכלים דחייב, אף שדאי אינו מחובר לקרקע.

שער הציור

[עב] פרק ז': [עג] שבת ק"ז ע"ז קד"ה האי מאן: [עד] סי' שט"ו סס"ק כ"א: [עה] פרק י' ה' י"ב: [עו] שם ה' י"ג: [עז] פרק כ"ז ה' כ"ז: [עח] ק"ז ע"א:

ו. בשו"ע [דף] כתב, משה כשמעמידים אותה אסור (ט) להניח הרגלים תחלה ולהניח עליהם הקרשים, אלא ישים הקרשים תחלה באויר ואח"כ הרגלים תחתיהם, והני מילי כשהרגלים הם דפים מחוברים כמו דופני התיבה אבל רגלים של מפות שלנו וכן רגלי השולחן מותר בכל גוונא:

חומ שני

ונראה דמחילה שהיתה פרוסה טפח מערב שבת וכנ"ל ופרס אותה עוד בשבת, מותר בשבת לסתור את מה שפרס בשבת, אבל הטפח הראשון אסור לסתור.
עוד נראה דהא דמהני טפח פרוס מערב שבת היינו דוקא כשהטפח פרוס על כל הרוחב, ולא סגי בטפח על טפח.
ובשו"ע [עט] כתב דטפח שאמרו חוץ מן הכריכה. והוא ממש"כ צ"י צ"ס הריטב"א שבתוס' דקדקו מלשון רש"י שהסיצוב של הכריכה לחוד מהני אם הוא רחב טפח. והם חלקו עליו דבעינן שישייר טפח חוץ מן הכריכה.
וכתב הט"ז [פ] דיש להחמיר כדברי רש"י, ואם הטפח רק בחוץ הסיצוב אסור לכסות בו כלי.
ובביה"ל [פא] הביא מהצ"י צ"ס המרדכי שהיה כורך המחילה לצד מעלה ונותנה על המוט ומשייר זה רוחב טפח ואח"כ בשבת פושטה לצד המטה, וכתו"ש הקשה דבטפח למעלה לא חשיב עדיין מחילה כלל דאין קרוי מחילה רק בעשרה, אבל הפמ"ג כתב דבכל גווי מותר.
והנה איתא בהל' סוכה [פב] אין לעשות הסכך קודם שיעשה הדפנות, דבעינן שיעשה שהוא עושה הסכך יהיה נעשה לשם

לל דהיינו אהל, וכל שכן שאין מחילות אלא גג לחוד אין קרוי אהל, ואם יעשה אח"כ המחילות הוא "ולא מן העשוי".
וכתב הרמ"א שם, דאם עשה טפח סמוך לסכך מותר לסכך קודם שיעשה שאר הדפנות כמו בחוטט בגדיש. וציאר צמ"ז [פג] דכל שיש מחילה טפח מקרי אהל ושם סוכה על הסכך.
ולבאזרה יש קצת דמיון צדין זה, שאף אם המחילה תלויה באויר ופרוסה טפח מהני. אלא דהתם הפירוש הוא אחר, דהסכרון צסכך הוא כשאין מחילות דאין הסכך מסכך על איזה מקום ואם יש תחתיו מחילה טפח אזי כלפי הסכך מיקרי שמסכך על איזה מקום, אבל לא שלהמחילה עצמה יש חשיבות, ומ"מ יש קצת דמיון לדינא דהכא לענין להוסיף עליו בשבת.

העמדת מיטה ושולחן בשבת

(ט) להניח הרגלים תחלה. גרסינן במס' צילה [פה] האי מדורתא מלמעלה למטה שרי. מלמטה למעלה אסור, וכן ציעתא וכן קדירה וכן פוריא וכן חציתא. פרש"י, האי מדורתא, היסק גדול שעושין לפני שריס כדרך בנין עושין לו כתלים מד' רוחות וסודרין עינים

שער הציון

[עט] סי' שט"ו סעיף ב': [פ] שם ס"ק ג': [פא] ד"ה שהיה מצעוד יוס': [פב] רמ"א סי' תרל"ה סעיף א': [פג] ס"ק י"א: [דף] סי' שט"ו סעיף ג': [פה] ל"ב ע"ב, ועיין שבת קל"ז ע"ב, ותוס' שבת ל"ז ע"ב ע"ב ד"ה וז"ה:

מלמעלה ודומה לאהל. מלמטה למעלה, לקדר העצים של כתלים תחלה לעשות עליהם הגג אסורין שדרך צנין הוא. מלמעלה למטה, להתחיל תחלה מן הגג ואח"כ יקדרו תחתיו עצי הכתלים שרי. וכן פוריא, מטות השרים שפורקין אותן ומחזירין לא יקוף הכרעים תחלה לתת הארוכות בכרעים ואח"כ יפרוס העור למנע ששוכצין עליו, אלא פורס העור תחלה ויאחזוהו בני אדם צידיהם ואחר כך יציאו הארוכות ויקשרו הרצועות של עור בהן ואחר כך יקפו הכרעים ויתנו הארוכות לתוכן. וכן חציתא, חציות שמקדרין באור ומושיצין אחת על גבי שמים.

ובתבו המוס' [19] וא"ת היכי מקדרין שלחן שאין לו רגלים על גבי ספסלים שלו דמתחלה משימין הספסלים ואח"כ משימין עליהם את השלחן וי"ל דהואיל ואין להם מחיצות שרי, וכן הני מיירי דאית ליה מחיצות לצדדים המגיעות לארץ.

ובתב צמ"צ [19] היכא שפורס קדין או מחללת לשם אהל כגון להגן מפני החמה והגשמים או כדי שיהיה ראוי להשתמש תחתיו באיזה דבר אסור אף בלא מחיצות וכההיא דס"ס ז' בשו"ע, ובשעה"צ [19] כתב דדוקא כשאינו פורס בשביל תשמיש שלמטה באוירו אז שרי בלא מחיצות.

ובתב צר"ן שם, ואמרו בתוספתא דלא

מיתסר אלא בצריך לאויר שלמטה כעין קדירה, אבל כל שאינו צריך לאויר שתחתיו לא, ולפיכך אמרו שמותר להניח ספר מכאן וספר מכאן ואחד על גביהן כיון שאינו צריך לאויר שתחתיו. וזה מש"כ בשו"ע סעיף ז'.

והנה לענין סתירת אהל, לא נזכר היתר לסתור צעיניו צקדר הסתירה, דהיינו שיחזיק צידו את הגג ויסתור את המחיצות ואח"כ יסיר את הגג, ומשמע דלענין סתירה ליכא הך התירה, וצ"ע אמאי, וי"ל דבמלאכת צנין יש קדר היאך דרך העולם לבנות, אבל לסתירה אין דרך מסויימת לסתור, שהרי סתירה הוא לבטל את הצנין שהיה וכל דרך שקותר זוהי סתירה, וממילא לא שייך בזה שינוי.

דיבא שמותר לעשות האהל ע"י שינוי צקדר הצנין וכנ"ל, משמע דמותר אף כשמחזיק הגג מעט יותר גבוה ממקום המחיצות, ואין צריך שיהיה דוקא באופן שיצטרך לדחוק המחיצות תחתיו, כיון שמ"מ מחזיק את הגג מעל מקום זה.

במטה וכדו' שאין לרגליה מחיצות שמותר להניח הגג על רגליה, נראה דאם המטה או השלחן עומדים צפינת החדר כך ששתי דפנות של הבית הן מחיצות להן, דינו כמחיצות של מטה שאסור להניח גג עליהם, אלא שדינם כקדמו המחיצות שמותר להניח הגג עליהם אם לא שעושה את הגג כדי להגן מפני החמה והגשמים וכיוצ"צ [19].

שער הציון

[19] צינה שם ד"ה מלמטה: [19] שם ס"ק כ': [19] ס"ק כ"ו: [19] עי' מ"צ שם ס"ק י"א, וי"ח:

ז. בשו"ע [צ] כתב, (י) כסא העשוי פרקים וכשרוצים לישב עליו פותחין אותו והעור נפתח וכשמסירים אותו סוגרים אותו והעור נכפל מותר לפתחו לבתחילה.

חומ שני

גם המחינות או לא שהרי זה חשיב כחשמים דלת וזהו טעם ההיתר וכו', ומ"מ כיון שהוא גוף אחד וכן דרך תשמישו אין כאן אהל, והיינו נמי טעמא דלמד ממנו המג"א היתר פריסת החופה אע"ג דמתכוין לאהל, והיינו נמי טעמא דמתירין לפתוח דלת הגג שעל הסוכה ולסתום בעת הגשם.

עוד הוסיף בחזו"א, די"ש לדון [במטריה] משום תקון מנא כיון שצפתיחתו ראוי לשמש בו בכל מקום חשיב תיקון מנא טפי מפריסת אהל במקום זה, וגם אוש"א מלתא טפי וניכר בו עובדא דחול וגורם פריסה וכו'. ובי"ב בחזו"א ח"ל, מן האמור נלמד דעגלות של תינוקות שי"ש עליהן סוכה הנמתחת ונקפלת מותר למותחה ומותר לקפלה אע"ג דכשמותחה עושה גג ומחינות וגם כונתו לכל ויש צגגה טפח, מ"מ כיון דהסוכה קצועה בעגלה ועשויה לנטותה ולקפלה חשיב כדלת הסוכה על צירה וככסא טרסקל, עכ"ל.

ובן מותר לקפל עגלת תינוק אם עומדת לכך, אבל אם מתפרקת ונריך שוב לחצרה אסור.

במטריה שעל עגלת תינוק, אין לאסור פתיחתה וסגירתה בשבת מהטעם שכתב בחזו"א לגבי מטריה דכיון שאפשר לטלטלו ממקום למקום הוי תיקון מנא יותר מכסא טרסקל שקצוע במקום אחד, כגון שמאחלת תמיד רק על העגלה עצמה, ועל כן מותר לפותחה ולסוגרה בשבת, אף שלא

כסא של פרקים, עגלה, חופה, במטריה

(י) כסא של פרקים. כתב במ"צ [צא]

דהא עמיד וקאי מצעוד יום אלא שפושטו ומיישבו כדי ליטב עליו, ומה"ט שרי להעמיד החופה ולסלקה, וה"ה הדף שקצוע בכותל שבצית הכנסת שמיחין עליו ספרים וכו', מיהו דף בלא"ה שרי דהא אין כונתו צמה שפושט את הדף לשם אהל וא"כ אין עליו שם אהל עראי כיון שהוא צלי מחינות. ובשעה"ל [צב] הוסיף, לאפוקי בחופה שכוונתו צהג לשם אהל אפילו בלא מחינות שם אהל עראי עליו.

ובשו"ת נודע ציהודה [צג] כתב על מש"כ המג"א להחיר להעמיד חופה וכו"ל, דלכאורה יש לדחות דבחופה נריך לאויר שתחתיה ועמיד אהל, ולכן נראה דסבר המג"א כיון שאין החופה נעשית להגן מפני שמש או גשם רק לכבוד חתן וכלה ג"כ לא נקרא אהל, עיי"ש.

והנה הנודע ציהודה כתב לאסור פתיחת מטריה בשבת משום אהל משום דנריך לאויר שתחתיו, ואע"פ שעשוי על צירים. ולדבריו יהא אסור לנטות חריסים הנפתחים כעין גג להגן אע"פ שי"ש להם צירים, וכן יהא אסור למתוח הגג שעל גבי העגלות של תינוקות אם אין בהם טפח מצעוד יום. ובחזו"א [צד] כתב דדין פתיחת המטריה בשבת הוא ממש דין כסא טרסקל וכסא של פרקים שמוחר ואין מקום לחלק בין אם נעשה לאהל ללא נעשה לאהל, ובין עושה

שער הציזון

[צ] סי' שט"ו סעיף ה': [צא] ס"ק כ"ז: [צב] ס"ק ל"ה: [צג] מה"ת ת' ל' ד"ה ועוד קשה דהרי: [צד] סי' נ"ב ס"ק ו':

היה פרום טפח מע"ש, אך אם המטריה מאהלת גם חוץ מהעגלה אסור לפותחה, וכן אסור ליטלה ממקום למקום.

פ"לית שפורסין בשמחת תורה
צ"ל-הנערים" ליכא צזה חשש אהל דאינו אהל כלל כיון שמחזיקה צידו [עי' חזו"א סי' נ"ב ס"ק צ' אות ז'].

מבזות של צרול שמקופלות ומחוזרות
וסמוכות לכותל וכשרוצים לישן עליהם פושטין, דן צביה"ל [צח] אם מותר לפושטין בשבת משום אהל, וכחצ שהנה מצינו שחז"ל אסרו בכמה מקומות משום טירחא דשבת וצוה נמי אפשר דיש צפשיטתו משום טירחא וצ"ע, וקיים שם, דאם יש לו מטה אחרת לשכב צודאי דאין נכון לפשוט המטות אלו דלא עדיף מקיפול הכלים דאסרו היכא דיש לו להחליף.

והנה צמטות מתקפלות שלנו שאין בהם
אלא טירחא מועטת אין שייך הך טעמא ולא גרע מכסא טרסקל ומותר.

אמנם מש"כ צביה"ל דאם יש לו מטה
אחרת יש לאסור כמו קיפול בגדים, א"כ ה"ה צמטות שלנו. אך אם רוצה לשכב צמרפסת וכדו' ופותח שם המטה שפיר דמי דהרי התם אין לו מטה עיי"ש.

ובחזו"א [צח] כתב שאינו דומה לקיפול
בגדים שאין מדמין דברי סופרים זה לזה.

מושב שמניחין על עגלת חינוק להושיב שם
עוד ילד, דינו כמו מטות שמשתמש גם עם האויר שתחתיו שצריך לעשות קודם

הגג ואח"כ המחיצות [צז], ואע"ג דהשימוש בעגלה היה גם קודם הנחת המושב עליה מ"מ כיון שצבעה שמנית המושב מניחו באופן כזה שיהא עדיין ראוי לשימוש תחתיו מיקרי צריך לאויר שתחתיו, וכיון שיש כאן מחיצות שייך צוה איסור אהל, ומ"מ אע"פ שהמחיצות עשויות מקודם מותר להניח על גבן גג, ואע"פ שמעביר העגלה ממקום למקום, מ"מ כיון שיש לזה קרקעית מיקרי שהמחיצות הם צאותן מקום [צח].

וב"ז דוקא להניח את המושב, אך להסיר
את המושב אסור וכמ"ש צבעה"ל [צט] דלענין איסור סחירה לא שייך התירא דהמחיצות היו קודם לכן.

מגירת השלחן

במ"ב [ק] כתב צ"ח דאם דמגירת
השלחן [טי"ש קעסטי"ל] שנשמט כולה מן השלחן אם יש טפח בעומק חללה אסור להחזירה שעושה אהל, וכן מטה ["שלאף צאנק" - ספסל שינה] שיש לו כיסוי ואינה מחוזרת צצירים אין להחזיר עליה הכיסוי דיש צוה משום עשיית אהל, מ"מ אין למחות בהנהגין להקל צוה עיי"ש.

ובשער הציון שם [קא] הביא מספר
קשו"ע שדחה קצת את דבריו, דהרי הוא בכלל ממעלה למטה דלא אסרו חז"ל, ואפשר דהיי אדם ס"ל דדוקא ממעלה למטה מפני שהוא דרך שינוי כמו שפרש"י צצירה [קב] משא"כ צוה, ע"כ.

ובחזו"א [קג] הקשה ע"ז, ואינו מובן הלא

שער הציון

[צח] סי' שט"ו סעיף ה' ד"ה לכתחלה: [צח] סי' נ"ב ס"ק י' ד"ה וצ"ל: [צז] שו"ע סי' שט"ו סעיף ג': [צח] ולא דמי למש"כ המ"כ ס"ק מ"ח דאם מטלטל החצית ממקום למקום חשיב כעושה המחיצות מחדש בשבת, דשאני הכא דכל העגלה עם המחיצות והגג שעליה מטלטל לה ומעביר את כל האהל כמו שהוא וזה לא חשיב כעושה אהל מחדש, משא"כ חצית שצפני עצמה אינה משמשת כלל לאהל ולמחיצות וכעת מביא את החצית למקום שיש עליה גג וכעת זה ישמש כמחיצה וחשיב כעושה מחיצה, וגם צוה חולק החזו"א דלא חשיב כעושה מחיצות מחדש: [צט] שם ס"ק ל"א: [ק] סי' שט"ו ס"ק מ"ח: [קא] ס"ק נ"ו: [קב] ל"ג ע"א: [קג] סי' נ"ב ס"ק י"ד ד"ה כ' עוד:

הכא עושה רק מחיצות תחת הגג, והלא מחיצה עראית מותרת תחת הגג כמו דופן רביעית של סוכה, ואמנם דרך לקבוע את המיצה בשלחן ולחללה [להוציאה] צעת השימוש ולהשיצה למקומה אצל חין מסירין אותה כולה ואפשר לחזרה חשיצ צונה, אצל לא חמירא ממנורה של פרקים דמותר בריפוי, עכ"ל.

ובאמת קושיית החזו"א קושיא אלימתא היא, דממ"נ אם המקום שעושים לו מחיצות והגג הוא הקרקע שתחת השולחן אז תיקשי קושיית החזו"א דהרי עושה רק מחיצות תחת הגג, ואם מתייחסים לקרקעית המגירה שהיא המקום שעושים לו מחיצות וגג הרי כבר היו לה מחיצות ואינו עושה עתה אלא גג לחודיה על מקום שיש לו כבר מחיצות ומותר, ואין מסתבר לתפוס את צ' הסצרות יחד, שכיון שמעביר למקום אחר מיקרי עשיית מחיצות, וגם שיהא נקרא שעושה עכשיו גג מעליהם ע"ג קרקעית המגירה. **מ"ב** למעשה כיון שהמ"ב כתב שאין למחות ציד המקילין משום שיש ראשונים שמקילין בהנך אהלם, אין למנוע לסגור את המגירה.

מגירה צארון וכדו' שאינו מחובר לקרקע מיקרי רפוי גמור כיון שנעשה שיכנס ויאל צקלות, ואף אם נודמן מנצ שקשה קצת להכניסו מסתברא דדינו כרפוי, ועל כן אין לאסור משום צונה [אם אין צו משום איסור אוהל דהיינו שאין בחללה טפח]. **ואמנם** אם המגירה נמצאת צארון המחובר לקרקע וקשה קצת להכניסה ולהוציאה י"ל לאסור משום צונה דכל חלק ממנו הוא צנין.

ולכן אם נשמטה המגירה לגמרי מן הצארון המחובר לקרקע י"ל דהוי מוקצה כמו דלתות הצית, ואף ללא דמי לגמרי להתם. **ואם** נשמטה לגמרי המגירה מצארון או שלחן שאינו מחובר לקרקע, אם הוא רפוי, מותר להחזירה. **מגירת** צארון שיש צו מ' סאה [שהוא אמה על אמה צרום ג' אמות] דינו כמו קרקע.

פתירת אהל עראי בשבת

ברמב"ם [דק] העושה אהל קבוע חייב משום צונה, לפיכך אין עושין אהל עראי לכתחלה, ולא סותרין אהל עראי גזירה שמא יעשה או יסתור אהל קבוע וכו'. וצמגיד משנה כתב, צגמ' מחצאר שהסתירה ג"כ אסורה מדצריהם, ועיין צשצת [קח] דאסור לעשות וכן לסתור כילה צשצת. וצשו"ע [קו] כתב, מטה שהיא מקורגת צחצלים אם יש צין חצל לחצל ג' טפחים אסור לפרוס קדין משום דעציד אהלאל, וכן אסור לסלק צגד התחתון מעליה משום דקא סתר אהלאל. **ושם** צשו"ע [קז] כשמקדרים חציות זו ע"ג זו אחת ע"ג שמים אוחז צידו העליונה ויסדר התחתונות תחתיה, אצל לא יסדר התחתונות תחלה ויניח העליונה עליהן. והוא מהגמ' צילה [קח] האי מדורתא מלמעלה למטה שרי מלמטה למעלה אסור, ופרש"י, היסק גדול שעושין לפני השרים כדרך צנין עושין לו כתלים מד' רוחות וסודרין ענים למעלה ודומה לאהל, מלמטה למעלה, לסדר הענים של כתלים תחלה לעשות עליהם הגג אסורין שדרך צנין הוא. וצרמב"ם [קט] כתב מפני שנראה כצונה.

שער הציון

[דק] פרק כ"ב הל' כ"ז והוצא לעיל סעי' ד': [קה] קל"ח ע"א: [קו] ס' שט"ו סעיף ד': [קז] סעיף ו': [קח] ל"ב ע"ב, ל"ג ע"א: [קט] הל' יו"ט פרק ד' הל' י"ד:

ח. כתב ברמ"א [ק"ב] אסור לעשות מחיצה בפני אור הנר כדי שישימש וכן לפני ספרים (יא) לעשות צרכיו וכו' אם לא שהיה מבעוד יום טפח שאז מותר להוסיף עליה בשבת.

חומ שני

והנה לא מנינו שאסור לסתור אהל זה העשוי מחציות, ונ"צ בטעמא. וכן הא דהקשו בתוס' [ק"י] היאך מותר להחזיר קדירה על גבי כירה בשבת דמאי שנא מביצים וקדירה וחציתא ופוריא דמלמטה למעלה אסור משום אהל ותי' דכיון שדופני הכירה כבר עשויות מאליהן לא אסמור רבנן לאסור ליתן קדירה על גבה. ונ"צ היאך מותר להסיר את הקדירה מעל הכירה בשבת ולא אסור משום קותר אהל, וע"כ דמותר להסיר דהא צפרק כירה דיינין אס מותר להחזיר את הקדירה שהסירה מע"ג הכירה. וכן ההיא דכוצע שהוא מתפשט להלן מראשו טפח דאסור להניחו בראשו משום אהל [ק"א] ונ"צ שם כתב דאס הניחו מערב שבת אין צו משום אהל, עיי"ש, וכי לא יסיר את הכוצע מראשו כל השבת וע"כ דמותר להסירו, וא"כ נ"צ מ"ט אין בכל הני משום סתירת אהל, ויש ליישב.

מחיצה המתרת

(יא) לעשות צרכיו. והיינו משום דהוי מחיצה המתרת. מחיצה המתרת התלויה על ציר יש לעיין אם הציר מתיר לעשות את המחיצה המתרת בשבת. ונפ"מ כגון בתריסים המכשירים את הסוכה כשהם סגורים אם מותר להגיק אותם בשבת כדי להכשיר את הסוכה.

והנה איתא בשו"ע [ק"ג] רחצה שאתורי הבתים שאין נכנסים ויואלים זה

שער הציון

[ק"י] שבת ל"ו ע"ב, ובינה שם: [ק"א] ס' ש"א סעיף מ': [ק"ב] ס' שט"ו סעיף א': [ק"ג] ס' ש"ג סעיף ג': [ק"ד] ע' תוספתא עירובין פ"ו ה"ט דאיתא התם, מעשה בגינוסר שזה פותח דלת

ז. בשו"ע [קטו] כתב, כובע שהוא מתפשט להלן מראשו טפח אסור להניחו בראשו אפילו בבית (יב) משום אהל.

חומ שני

טפחים ורובה לעשות מחילה זו בשבת כדי להחיר לעצור לפני המתפלל אסור לעשותו דהוי מחילה המתרת.

ואמנם אם אין כוונתו לזה אלא בסתמא שאינו מתכוין לעשות מחילה זו מותר.

עשיית מחילה במקום ריח רע להפסיק חן ד' אמות ממקום שכלה הריח, מיקרי מחילה המתרת ואסור לעשותה בשבת.

אהל בכובע המתפשט מראשו

(יב) משום אהל. גרסין במס' שבת [קטו] אמר רב שבת צריה דרב אידי, האי קיאנא [כובע של לצד] שרי. והאיתמר קיאנא אסור [לנחת זו בשבת ולקמיה מפרש, רש"י], לא קשיא, הא דאית ציה טפח הא דלית ציה טפח [שהוא מתפשט להלן מראשו טפח אסור משום אהל, רש"י], אלא מעתה שרביצ בגלימא טפח הכי נמי דאסור [הניח טליתו על ראשו כדרך שהוא מתעטף בה על ראשו והרחיקה להלן מראשו טפח, רש"י], לא קשיא, הא דמיהדק הא דלא מיהדק [טעמא לאו משום אהל הוא אלא משום שלא יגביהו הרוח מראשו ואתי לאתויי ד' אמות, הלכך מיהדק בראשו שפיר שרי, לא מיהדק אסור, רש"י]. ובתוסי הציא משמיה דהר"ת, הא דמהדק,

ובתוסי במס' עירובין [קצ"ז] כתבו דלרש"י דטעמא לא משום אהל הוא ולפי זה מותרין אותן כובעין של לצד אע"פ שמאחיל טפח ובלצד שיהיה קשור תחת גרונו שלא יפול, אבל להר"ת אסור כשהטפח היוצא מן הכובע חזק שאינו נכפף ונראה אהל, ולפי זה כובעים אסורין. והרמב"ם [קצ"ח] כתב וז"ל, כובע שעושין על הראש ויש לו שפה מקפת שהיא עושה כל כמו אהל על לבושו מותר ללבושו ואם הוציא מן הצגדים סביב לראשו או כנגד פניו כמו אהל והוא מהודק על הראש והיתה השפה שהוציאה קשה ביותר כמו גג אסור מפני שהיא עושה אהל עראי.

ובשו"ע פסק כר"ת, וזמ"צ [קצ"ט] כתב דאין למחות צנוהגין ללבוש כובע שמתפשט יותר מטפח מפני שכתבו האחרונים כמה נדדים להקל בזה, משום דאין קשה ונכפף למטה והיינו כשאין מונח בו נייר קשה, ואפילו הוא קשה הלא אינו מתכוין בלבישתו להיות לכל רק לכסות ראשו, ועוד שקומצין עצמם על שיטת רש"י דס"ל דאין בכובע איסור אהל.

והנה בגמ' פריך אלא מעתה שרביצ בגלימא אסור ומשני הא דמיהדק

שער הציזין

קרפיפו וסותם רשות הרצים וזה פותח דלת קרפיפו וסותם רשות הרצים שמערצין ונושאים ונותנין באמצע, שכל מחילה שנעשית לשבת בין אנוסים בין שוגגים בין מוטעין בין מזידים הרי זה מחילה, החזירו פתחים למקומם חזרו לאיסורן, ע"כ, ואולי יש לפרש דעשיית המחילה היה באיסור, ומשום"ה הציא בחוספתא בין אנוסין בין שוגגים וכו': [קטו] סי' ש"א סעיף מ': [קטז] קל"ח ע"ב, עירובין ק"ב ע"ב: [קצ"ז] שם: [קצ"ח] פרק כ"ב הל' ל"א: [קצ"ט] שם ס"ק קנ"ב:

י. ברמב"ם [קכב] כתב, המכנים יד הקרדום בתוך העין שלו הרי זה תולדת בונה וכן כל ביוצא בו. וכן (יג) התוקע עץ בעץ בין שתקע במסמר בין שתקע בעץ עצמו עד שנתאחד הרי זה תולדת בונה וחייב.

עוד כתב ברמב"ם [קכג] התוקע חייב משום בונה, לפיכך כל הדלתות המחוברות לקרקע לא נוטלין אותן ולא מחזירין גזירה שמא יתקע. אבל דלת שידה תיבה ומגדל ושאר דלתות הכלים נוטלין ולא מחזירין, ואם נשמט ציר התחתון שלהן דוחקין אותו למקומו וכו', אבל ציר העליון שנשמט אסור להחזירו וכו' גזירה שמא יתקע:

חוט שני

האזהל, משא"כ צאהל שמאהיל בכל פעם על מקום חדש כמו מטריה חשיב אזהל חדש על מקום חדש [קכא].

בנין בכלים

(יג) התוקע עץ בעץ. גרסינן צפרק הצונה [קכד] עייל שופתא בקופינא דמרא [שופתא יחד קטן שתוחצין בתוך בית יד של מרא צהיותו צנקצ הצרול להדקו שלא ילא, רש"י] רצ אמר משום בונה, ושמואל אמר משום מכה צפטיש.

ובתוס' [קכה] כתבו על הא דרצ דק"ל דחייב משום בונה דהרי קיי"ל דאין צנין בכלים, אומר ר"י היינו דוקא צהחזרת תריסין או צמנורה של חוליות, אבל צנין גמור מיחייב בכלים כמו צקרקע.

ובבמ"י צינה [קכו] תנן צ"ש אומרים אין מסלקין את התריסים ציו"ט, וצית הלל מתירין אף להחזיר. וצגמ' [קכז] דצית שמאי סברי יש צנין בכלים, וצית הלל סברי אין צנין בכלים.

עוד צמס' צצת [קכח] מהו להחזיר מטה

והא דלא מיהדק, משמע דתרי גווני קינאנא איכא חדא דלא מיהדק, אע"פ שודאי שפתו היתה עומדת אמנם לא צרור מה הגבול צזה. והנך כוצעים המוזכר צאחרונים [צרייטל] דחשיב קשה משום שמיחצין צתוכו נייר קשה, והוא יותר קשה מקפלוטש צצומנינו, ומ"מ אף צכוצעים צצומננו י"ל דחשיב קשה כיון שאינו נכפף מאליו אע"פ שאפשר לכופפו.

ולבן למעשה יש לחוש אף צכוצעים דידן אם יש צהס טפח, דאפשר דגם הס צכלל קשים. אך כיון שיש צזה כמה ספיקות צדצר והנידון צזה הוא דרצנן יש להקל סיהיה פחות מהטפח של השיעור הגדול, דהיינו סיהיה הרוחצ פחות מ - 9.6 ס"מ.

ועיין צט"ז [קכ] שכתב שאם לצב את הכוצע מערצ צצת מותר לילך צו צצצת, ומשמע דמה שמוליק את האזהל ממקום למקום לא מיקרי עשיית אזהל מחדש, וי"ל דהיינו דוקא הכא שאין השפעת וחשיבות האזהל אלא ציתס לראשו וכיון שהניחו מערצ צצת חשיב סכצר מונח

שער הציון

[קכ] פ"י הל' י"צ: [קכא] ומשמע קצת מהט"ז הנ"ל דמותר להסיר את הכוצע צצצת דהא לא מסתצר שילך מתחילת הצצת כל הצצת עם הכוצע ולא חשיב כסותר אהלל ועמש"כ צענין סחירת אהל עראי צצצת עמ' ר"ס: [קכב] פרק י' הל' י"ג: [קכג] פרק כ"צ הל' כ"ה: [קכד] ק"צ ע"צ: [קכה] שס ק"ה, ק"צ ע"צ: [קכו] י"א ע"צ: [קכז] שס י' ע"צ, כ"צ ע"צ: [קכח] מ"ז ע"א:

יא. כתב בשו"ע [קלד] מטה של פרקים אסור להחזירה ולהדקה, ואם תקע חייב חטאת, ואם היא רפויה מותר לבתחילה (ובלבד שלא יחדק). וכוס של פרקים מותר (יד) לפרקו ולהחזירו בשבת:

חוט שני

ומשום בונה ליכא לחיובי לא בחצית ולא בתנור ולא בכורת דאין צנין בכלים.

ודעת תוס' [קל] דעושה כלי גמור יש בזה צנין מה"ת וכ"כ הרמב"ן והרשב"א בריש פרק הצונה, וכ"כ הרמב"ם [קלא] דהתוקע עץ בעץ וכו' הרי זה תולדת צונה וחייב. וכן העושה כלי אדמה כגון תנור וחצית וכו'. וכתב צמ"מ דאע"פ שאמרו אין צנין בכלים זהו בכלים שנתפרקו להחזירם, אבל העושה כלי מתחלתו אין לך צנין גדול מזה ואין זה נקרא צנין בכלים שהרי אינו כלי אלא עושה, ע"כ [והוא לשון הרשב"א ר"פ הצונה].

והבי קיי"ל להלכה בשו"ע [קלב] וז"ל, אין צנין וסתירה בכלים, והני מילי שאינו צנין ממש כגון חצית שנשברה ודיבק שצריה צופת יכול לשצרה ליקח מה שצתוכה וכו', וצמ"צ [קלג] אבל צנין גמור וסתירה גמורה שייך גם בכלים, ולכן דוקא צדיק שצריה צופת יכול לשצרה דאין זה סתירה גמורה, אבל אם הייתה שלמה הוי סתירה גמורה ואפילו בכלי קטן וכו'.

פתיחת פקק הצקצוקים, וקופסאות שימורים, עיין במלאכת מכה צפטיש.

כלים שנפתחים ונסגרים ע"י הברגה

(יד) לפרקו ולהחזירו. כתב המג"א

של טרסיים בשבת [לורפי נחשת או גרדיים והולכים מעיר לעיר למלאכתן ונושאים עמהן מטות של פרקים, רש"י] א"ל שפיר דמי. אחא לקמיה דרב יהודה אמר הא רב ושמואל דאמרי תרוויהו המחזיר מטה של טרסיים בשבת חייב חטאת, מיתבי המחזיר קנה של מנורה בשבת חייב חטאת [קנה מנורה, שיואלין ממנה קנים לנרות הרצה ונוטלין הימנה ובשעת הצורך מחזירין אותם, רש"י]. קנה של סיידין [הטחין ומלצנין הצית בסיד יש להן קנים של פרקים ונותן מטלית בראשה ושורין בסיד המחוי וטח את הצית וכשהוא טח מלמטה א"ל לו אלא צקנה קצר וכשהוא הולך ומגביה מוסיף קנה על קנה ומאריך, רש"י] לא יחזיר ואם החזיר פטור אבל אסור [שאין זה גמור שהרי צריך לחזור ולפרקו תמיד], ומשני, אינהו דאמור כי האי תנא דתניא מלצנות המטה [כעין רגלים קטנים יש להן בית קיצול ומכניס לחוכן ראשי כרעי המטה שלא ירקצו בארץ, רש"י] וכרעות המטה וכו' לא יחזיר ואם החזיר פטור אבל אסור, ולא יתקע ואם תקע חייב חטאת [יתקע בחזק ע"י יחדות, רש"י], רשב"ג אומר אם היה רפוי מותר.

ודעת רש"י צהך דאין צנין בכלים, דלא שייך כלל מלאכת צונה בכלים אף צכה"ג שעושה את כל הכלי וכמ"ש [קכט]

שער הציון

[קכט] ע"ד ע"צ ד"ה ואי חייביה לפומיה: [קל] מ"ז ע"א ד"ה חייב חטאת: [קלא] פרק י' ה"ל י"ג: [קלב] ס' ש"ד סעיף א': [קלג] ס"ק א': [קלד] ס' ש"ג סעיף ו':

[קלה] נראה לי דכוסות שלנו העשויים צהריים סביב ומהודקים בחוץ לכו"ע אסור, ולא דמי לכיסוי הכלים שעשויים כך, דהתם אין עשויים לקיום רק לפתחן ולסגורן תמיד עי' סי' שי"ד סעיף י' [ועי' בט"ז שם ס"ק ז'].

לפייז הצגת חלקי כלי זה בזה בחוץ חשיב תקיעה והוי בונה, חוץ מכיסוי הכלים וכדלקמיה.

וביאר בחזו"א [קלז] וז"ל, הא דכתבו הט"ז והמג"א דמותר לתקוע את כיסוי הכלי כיון שעומד לסגור ולפתוח, היינו דוקא דכיסוי שאין סתימת הכלי צנין אלא שימוש דכלי סתום לעולם אינו כלי, וכל ענין הכלי הוא להיות פתוח ולשמש בו ולכסותו שלא בשעת שימוש, והלכך אין הכיסוי והכלי אחד אלא שני גשמים משתתפים בשימוש, אבל הרכבה הדרושה לשימוש כמו קנה סיידין, ומטה של טרסיים וזרם החשמל, אף תיקון לשעה חשיב בונה, עכ"ל.

והיינו דיסוד התירא דכיסוי הכלים משום סתימת פי הכלי אינו בונה. ועדיין נריך ציאר דאכתי מהו ההיתר לסגור בקצוק חינוק או מנורת נפט ציו"ט וכדו' שהסגירה שלהם היא לצורך השימוש בהם כשהם מחוברים.

וצריך לפרש דכלי שנריך להרכיבו ולפרקו לצורך השימוש בו מיקרי נורת השימוש שיש צורך בהרכבתו ופירוק הכלי וזהו נורת השימוש בכלי ולא צנין, משא"כ מטה של טרסיים שמאד עצם השימוש בה יכולה להשאר תמיד מורכבת והפירוק אינו אלא סביבה נדדית ולא לעצם השימוש בה על כן אסור להרכיבה ולפרקה בשבת.

איתא בשבת [קלז] המחזיר קנה של מנורה בשבת חייב חטאת [שיואלים ממנה קנים לנרות הרבה ונוטלין הימנה ובשעת הצורך מחזירין אותו, רש"י] קנה סיידין לא יחזיר, ואם החזיר פטור אבל אסור. פרש"י, קנה של סיידין, הטחין ומלבינין הצית בסיד, יש להן קנים של פרקים ונותן מטלית בראשה ושורין בסיד המחוי וטח את הצית, וכשהוא טח מלמטה אי אפשר לו אלא בקנה קצר וכשהוא הולך ומגביה מוסיף קנה על קנה ומאריכו. פטור, שאין זה גמרו שהרי נריך לחזור ולפרקו תמיד, עכ"ל.

ובתב בחזו"א [קלח] דלכאורה קנה של סיידין הוי דומיא דמנורה של פרקים בתקע ואפ"ה בקנה סיידין פטור, וטעמא דמנורה עיקר תשמישה במורכבת ופירוקה אינו בשביל תשמיש אלא לסיבה אחרת אבל קנה של סיידין יש לו צ' תשמישים דצמקום נמוך אין ראוי קנה ארוך, וצמקום גבוה אין ראוי קנה קצר, והלכך כשמאריכו לפי שעה אף שתקעו חשיב כהעמיד כלי ע"ג כלי כדי להגיע למקום גבוה ולא נחית עליה שם קנה ארוך, אבל מדברי הרמב"ן והריטב"א נראה דאורחא דמלחא נקט דקני מנורה תוקעין וקנה של סיידין כיון דנריך לפורקו תמיד אינו תוקעו בחוץ, אבל כל שתקעו חייב חטאת, וכן מוכח מהא דמטה של טרסיים דאע"ג דעומדת לפרקה מ"מ אם תקע חייב חטאת, עכ"ל.

והנה למחייבים בתקע קנה של סיידין נתחדש בזה, דהשימוש בקנה הקצר והשימוש בקנה הארוך אינם אותו שימוש כיון שיכול להיות לו קנה אחד קצר וקנה אחד ארוך, והוא בונה וסותר אותו הקנה

שער הציון

[קלה] ס"ק י"ב: [קלז] סי' נ' ס"ק ט' ד"ה והא דכתבו: [קלז] מ"ז ע"א: [קלח] שם ס"ק ט' ד"ה והנה:

יב. בשו"ע [קלט] כתב, בגד ששומטחין (טו) על פי החבית לכסות לא ישמחנו על פני כולו משום אהל אלא יניח קצת ממנו מגולה, והני מילי כשהכובא (פי' כלי) חסרה טפח, אבל אם אינה חסרה טפח מותר דאין באן אהל:

חומ שני

לפי הצורך, משא"כ בשימוש חוזר של אותו שימוש.
ומתג חשמל שפותח וסוגר הוא בונה, [לציאור החזו"א הוצא לעיל] כיון שמנד הבנין היה יכול להשאר באותו מצב תמיד, אלא שמכבה מחמת צורך נדדי ועל כן לא היה כמו פתח שעומד להפתח ולהסגר אלא כמטה של טרסיים.
במנד שפסר להגביהו ולהנמיכו ע"י שמהדקים אותו ע"י צרגים בחזק, י"ל דאסור להדקו בשבת, כיון שיכול להשאר כך תמיד.

והנה במס' ציצה [קמא] גרסינן אמר רב יהודה האי מדורתא מלמעלה למטה שרי. מלמעלה למעלה אסור [מדורתא, היסק גדול שעושין לפני שרים כדרך בנין עושין לו כתלים מד' רוחות וסודרין עזים למעלה ודומה לאהל, רש"י], וכן ציעתא [ציצים גסות הנתונות ע"פ כלי חלול אין מושיצין את הכלי תחלה ואח"כ יסדר עליו אלא יאחזו בידו ויושיצו הציצה עליו ואח"כ יושיצו הכלי על הגחלים שלא יעשנו כסדר בנין, רש"י], וכן קדרה וכן פוריא וכן חציתא. והקשו בתוס' [קמב] מפרק כירה [קמג] דאמר מחזירין קדרה על גבי כירה, וקאמר דמחזירין אפילו בשבת, וחיראו, דכל הנך אינן אסורין אלא היכא שמתקן האהל והמחיצות, אבל אם עשו האהל בלא מחיצות שרי והתם גבי כירה המחיצות היו עשויות מתחלה, וגם פוריא לא מיירי כגון מטה שלנו שאין לה מחיצות אלא שיש לה מחיצות.

ביסוי הכלים

(טו) על פי החבית לכסות. במס' שבת [קמ] אמר רב האי פרוקא, אפלגיה דכובא שרי, אכולא כובא אסור. פרש"י, פרוקא, בגד ששומטחין על גיגית יין לכסותה, אפלגא דכובא שרי דלאו אוהל הוא.
ובתב הר"ן, דלפי"ו נצטרך לומר דבשאינ הכובא מליאה עסקינן, שאם לא כן אין כאן אהל, אלא בשחסר טפח עסקינן דאית ציה משום אהל.
וצראה דאם הכלי מלא באוכלין וכיוצ"ו עד פחות מטפח סמוך לפיו באופן דאין בביסוי משום אהל הכי נמי אם יגביה את הביסוי מעל החצית באופן שישאר חלל טפח לא יהיה בזה איסור.

אך הקשו התוס' מהאי פרוקא אפלגא דכובא אסירא והתם המחיצות היו עשויות כבר, וחיראו דשאני התם הואיל ורחב הכובא יותר מדאי נעשה כאהל.
והנה באיסור כיסוי כלי בשבת דאסור משום אהל, מצינו היתר שאם אינו מכסה את כל הכלי מותר, ודלא כשאר דיני אהל דאם עושה אוהל טפח חשיב כבר אהל, ועל כן אין לנו אלא מה שנזכר באיסור אהל

שער הציזון

[קלט] סי' שט"ו סעיף י"ג: [קמ] קל"ט ע"ב: [קמא] ל"ב ע"ב: [קמב] שם ד"ה מלמטה: [קמג] ל"ו ע"ב, ועיי"ש בתוס' ד"ה וצ"ה אומרים:

ועב"פ מסמכא שחזית כמו פח אשפה שצרחו צומניו [כ-50 ליטר] הוי כלי רחב. ואם קשר את המכסה כמו ציר מותר.

כתב צמ"צ [קמח] צסס הפמ"ג, דאם מטלטל את הכלי ממקום זה להעמידו במקום אחר ושם מכסה אותו אסור בכל גווני [ואפילו אינו רחב] דע"י העמדתו הוי כאילו עושה המחיצה עם הכיסוי ציחד, ולכן צריך לזהר בצעודות גדולות שמניחים שולחנות על החציות, צריכים לזהר שיהפוך נד החצית הפחות לצד הקרקע ועל נד הסתום יניח השולחנות [ח"א].

ובחזו"א [קמח] כתב, צמ"צ [קמח] מבואר דצמנית דף השלחן על ד' מחיצות כמין תיבה, שאמרו אם המחיצות קיימות מערב שבת מותר, מ"מ אם הביא התיבה ממקום למקום ונתן עליה הדף חשיב כעושה המחיצות ואסור, עיי"ש. ואין הדבר מוכרע, דכל הני דאמרו צבינה לכונן גם את המחיצות וכן מניח השלחן על שני ספסלין מקרבן זה אל זה על תכונתו, אבל אם אפשר לו ליתן השלחן במקומו כי מטלטל לו במקום אחר לא מיקרי עושה מחיצותיו, והרי מותר לכסות כלי, כי מטלטלו ממקום למקום נמי מותר.

ויש לעיין אם מכניס קדירה שרחצה הרבה בלי כיסוי תחת גג המקרר שע"י נעשה גג המקרר כיסוי להקדירה אם אסור לדעת הח"י אדם הנ"ל גבי מגירת שולחן.

הסרת גומי מקליעת שערות

איתא צשו"ע [קמח] אסור לקלוע האשה שצרה בשבת, ולא להחיר קליעתה,

זה, ולפי"ז סחירת אהל זה דהיינו להסיר את כיסוי הקדירה י"ל דמותר, ואמנם למאי דביאר החזו"א טעם הדבר דע"י הכיסוי מנרף הדפנות וחשיב עושה הדפנות והגג א"כ י"ל דצפלא דכוצא ליכא עשיית דפנות ולכן שרי, אמנם לסתור היכא דמכוסה לגמרי אסור. ולפי"ז יהיה מותר לפתוח הכיסוי רק שישאר קצת מהמכסה עדיין מכסה את הכלי, [קמח].

וצראה עוד, שאם היה בכלי חלל טפח וכנ"ל, ומכסהו מצעוד יום אך לא מכסהו כולו אלא משאיר כיסוי טפח שמאחיל עליו, שיהיה מותר להמשיך את כל הכיסוי על הכלי דלא גרע מכל אהל עראי. ושיעור "רחב הרצה" לא נתפרש. ומדברי הגמ' איכא ראייה שאם רחב כעין כירה דאין זה "רחב הרצה" ומותר. אמנם ממש"כ התוס' [הוצא לעיל] לגבי פוריא דאיירי צמטה שיש לה מחיצות, משמע דמטה לא מיקרי "רחב הרצה" וא"כ י"ל דעד ד' טפחים שזהו שיעור רוחב אדם מותר, ועוד יש ללמוד ממטה שאף שהיא ארוכה לא מצטרף האורך לרוחב לענין זה וכל שאינו רחב הרצה מותר.

אמנם למסקנת התוס' דהכוצא רחב יותר מדאי ואסור, אפשר דיש לחלק בין אם אין לה מחיצות שאז אפילו רחב הרצה מותר, לבין אם המחיצות עשויות כצר מערב שבת שאז אם הוא רחב הרצה אסור, וא"כ איכא לאוקמי למסקנת התוס' שהמטה אין לה מחיצות, ולא מצעי לאוקמי דוקא ציס לה מחיצות, עיי"ש בתוס', וא"כ ליכא ראייה שרוחב של מטה לא מיקרי "רחב הרצה" וצ"ע.

שער הציזון

[קמח] עי' שע"ת סי' שט"ו סעיף י"ג אות א': [קמח] שס ס"ק מ"ח: [קמח] סי' נ"ב ס"ק י'
ד"ה קמ"צ ס"ק כ"ב: [קמח] שס ס"ק כ"ב: [קמח] סי' ש"ג סעיף כ"ו:

יג. כתב ברמב"ם [קנא] וכן (טז) המגבן את הגבינה הרי זה תולדת בונה:

חוט שני

ע"כ. וצמ"צ שם [קמט] מדרבנן משום דדמי לבנין וכו', ולא להחיר קליעתה, דדמי לקותר, ע"כ.

ונראה שמוחר בשבת להסיר את הגומי וכדו' שמחזיק את קליעת השערות [כמו שמנאי שעושים כמה ומחזיקים את הקליעה בסופה ע"י גומי וכדו'] באופן שלא נפתחים השערות מיד, משום דעלם הסרת הגומי אין זה סתירת הקליעה, ומה שהשערות נסתרים אח"כ ע"י ההליכה וכדו' הוי כלאחר יד.

פ"פ הפאות בשבת, אינו כמו גודלת דהוי בנין, אלא כמו חולקת שעה אם הוא סלקול קל, דאיתא בשו"ע שם, דלהשו"ע מותר, והרמ"א הביא דיש אוסרים והיינו משום חשש תלישה אצל סלקול חזק כדרך האומנים י"ל דהוי כגודלת ואסור [קנ].

מגבן את הגבינה

(טז) המגבן את הגבינה. במס' שבת [קנב] ת"ר החולץ והמחבץ

והמגבן כגרוגרת וכו' בשבת חייב חטאת [מגבן, פירוש המקפה גבינה ומקבץ פתימי החלב לעשותם חריץ של גבינה, ערוך], וצמ"צ מגבן משום מאי מיחייב א"ל מגבן חייב משום צונה, ע"כ.

וברמב"ם [קנג] פירש וז"ל, הלוקח חלב ונתן בו קיבה כדי לחצלו הרי זה חייב משום תולדת צורר שהרי הפריש הקום מן החלב. ואם גבנו ועשהו גבינה חייב משום צונה, שכל המקבץ חלק אל חלק ודבק

הכל עד שיעשו גוף אחד הרי זה דומה לבנין, עכ"ל.

והרשב"א [קנד] כתב וז"ל, האי מאן דעייל שופתא בקופינא [שופתא יחד קטן שמוחבין בתוך בית יד של מרא בהיותו צוקצ הצרול להדקו שלא ילא, רש"י] חייב משום צונה, איכא למידק והא אין בנין בכלים וכו', ויש מפרשים דכי אמרינן אין בנין וסתירה בכלי הני מילי בכלי שנתפרק כגון מנורה של חוליות וכו' אצל לעשות כלי לבתחילה אין לך בנין גדול מזה ואין זה נקרא בנין בכלים שהרי אינו כלי אלא עושה כלי, וצוה ניחא לי הא דאמרינן דמגבן חייב משום צונה ואם אין בנין בכלים היאך אפשר שיש בנין באוכלין, אלא שהעושה דבר מתחלתו חייב משום עושה כלי והוא הצונה וכו', עכ"ל.

בשו"ע [קנה] כתב, המקבץ דצילה ועשה ממנה עיגול או שנקב תאנים והכניס החצל בהם עד שיתקצו גוף אחד הרי זה תולדת מעמר וחייב.

והקשה המג"א [קנו] ול"ע ולמה לא יתחייב צוה משום צונה כמ"ס ססי' שי"ט גבי המגבן, ול"ל דלא מיקרי צונה אלא כשמכוין ליפותו ולהשוותו, עכ"ל. והיינו דאם מתכוין לעשות איזה צורה חייב משום צונה, אצל דצילה אינו מעונין לקבל עי"ז איזה צורה או ליפותו ומשו"ה אין צוה משום צונה.

והאוב"ל גבינה או קליצות צור או דגים שיש בהם צורות מיוחדות, אין צו משום צונה, כיון דמלאכת סותר

שער הציזין

[קמט] ס"ק פ"צ ופ"ג: [קנ] מ"צ שם ס"ק פ"ד: [קנא] פרק י' ה"ל י"ג: [קנב] ז"ה ע"א: [קנג] פרק ז' ה"ל ז': [קנד] ריש פרק הצונה ד"ה האי: [קנה] ס"י ש"מ סעיף י': [קנו] ס"ק י"ז:

הוא לסתור את הצנין אבל מעשה שמצטלו מן העולם לא שייך בזה סותר, וכמו השורף בית או אוהל לא מתחייב משום סותר, וכאן שאוכלו הרי הוא מצטלו מן העולם.

וריסוק שלג דאסור משום מוליד [קנ"א], וכן הא דמותר ליתן שלג לחוך כוס של מים [קנ"א], אינו אסור משום סותר מדרבנן דהתכלית אינה סתירה, דסתירה הוא ליטול דבר גוש ושלם לחלקו ולפוררו מזירת הצנין, שהיה אבל כשהופך את הצנין לדבר אחר אין

זה סתירה, והכא שהופכו למים הרי הוא דבר אחר ופנים חדשות באו לכאן. לעשות נורות או צובות משלג בשבת אסור משום בונה.

והעושה פת ע"י לישה ואפיה צורה מיוחדת לא מצינו שיתחייב משום בונה די"ל דכיון דכל היופי הוא חלק ממלאכת הלישה, הרי הוא מתייחס למלאכת לישה ולא למלאכת בונה. ולפי"ז אפשר דיש ליישב קושית המג"א ממעמר.

שער הציזון

[קנ"א] סי' ש"כ סעיף ט': [קנ"א] שם: